Mədəniyyətimizin böyük təəssübkeşi

Milli mədəniyyətimizin inkişafında böyük xidmətləri olmuş bu insanların fəaliyyətləri ilə yaxından tanış olur, onlarla fəxr edirlər.

Heydər Əliyev yaradıcı ziyalılarla görüşlərində etdiyi məruzə və çıxışlarında mədəniyyətimizin və incəsənətimizin zəruri məsələlərindən danışmış və həmin məsələlərin həlli yollarını müəyyənləşdirmişdir. Azərbaycan Milli Dram Teatrında baxdığı tamaşalar haqqında biz onun dəfələrlə peşəkar sənətşünas səviyyəsində çıxışlarının şahidi olmuşuq. Xatirələrdən, müvafiq mənbələrdən məlum olur ki, orta məktəbdə oxuyarkən o, dram dərnəyində iştirak edib, rəssamlığa, musiqiyə həvəs göstərib. Eyni zamanda memarlıq ixtisası üzrə ali məktəbdə oxumuşdur. Heydər Əliyevin Azərbaycan incəsənətinə böyük və tükənməz istəyi illər keçdikcə onun incəsənətin bütün sahələrində professional biliyə yiyələnməsinə təminat vermişdir. O xalqla baş-başa, ünsiyyətdə olduğu illərdə dəfələrlə musiqi incəsənətinə, bəstəkar yaradıcılığına xüsusi əhəmiyyət vermiş, musiqinin insanlara emosional estetik təsiri haqqında elmi fikirlər söyləmişdir.

Məlum həqiqətdir ki, ilk dəfə Şərqdə opera yazmaq səadəti Üzeyir Hacıbəyova nəsib olmuşdur. Məhz Üzeyir Hacıbəyov kimi böyük istedad sahibi belə bir bəşəri vəzifənin öhdəsindən gələ bilərdi. Onun musiqi mədəniyyətimizin qızıl xəzinəsini təşkil edən "Leyli və Məcnun", "Arşın mal alan", "Koroğlu", "O olmasın, bu olsun" və digər operettaları həmişə müasirdir. Onlara hər dəfə yeni quruluşda tamaşa edərkən Üzeyir sənətinin möcüzəsinə heyran qalırsan. "Leyli və Məcnun" operası İstanbulda göstərilmiş, onun ecazkar təsiri türk tamaşaçılarını heyran etmişdir. Türk mətbuatının tamaşa haqqında təəssüratı bunu bir daha təsdiqləmişdir. Heydər Əliyev Üzeyir Hacıbəyovun anadan olmasının 110 illik yubileyində demişdir: "Əgər nəzərə alsaq ki, əsrimizin əvvəllərində xalqımızın əksəriyyəti savadsız idi, kitab oxuya bilmirdi və kitablar da çox az idi, kino, televiziya və başqa vasitələr yox idi, təsəvvür edin Üzeyir Hacıbəyov öz operası vasitəsilə Məhəmməd Füzulinin sözlərini, "Arşın mal alan", "O olmasın bu olsun" və başqa operettaları vasitəsilə istədiyi fikirləri insanlara çatdırmaqla xalqımızın mənəvi və mədəni inkişafında nə qədər böyük xidmətlər göstəribdir". Ulu öndər Üzeyir Hacıbəyovun bəstəkarlıq, müəllimlik fəaliyyətini qiymətləndirməyi unutmamışdır: "Üzeyir Hacıbəyovun yaratdığı musiqi məktəbi elə bir məktəb olub ki, ondan sonra xalqımız dünyaya bir çox görkəmli bəstəkarlar, musiqiçilər, mədəniyyət xadimləri verib". Bəli, bu gün Üzeyir Hacıbəyovun adını daşıyan Azərbaycan Musiqi Akademiyası ölkəmizin ən qabaqcıl professional tədris müəssisələrindən biridir. Musiqi Akademiyasının təşkilində dünya şöhrətli Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Niyazi, Soltan Hacıbəyov, Cahangir Cahangirov, Cövdət Hacıyev, Arif Məlikov, Süleyman Ələsgərov, Aqşin Əlizadə, Ağabacı Rzayeva, Şəfiqə Axundova, Elmira Nəzirova və başqa sənətkarların yetişməsində Üzeyir Hacıbəyovun xidmətləri tarixi həqiqətimizdir.

Azərbaycanda musiqi incəsənətinin inkişafında Üzeyir Hacıbəyovun məslək dostu, Azərbaycan musiqisinin müdafiəçisi Müslüm Maqomayevin əsərləri, o cümlədən "Şah İsmayıl" operası haqqında çox yazıblar - dəyərli tədqiqatlar, məqalələr, kitablar nəşr olunub. Onların əksəriyyəti musiqişünaslıq baxımından təhlil edilib. Heydər Əliyev onlardan çox fərqli olaraq görkəmli tarixçi, sənətşünas alim kimi "Şah İsmayıl" operasının bədii dəyərini qiymətləndirməklə bərabər, eyni zamanda operanın tarixi əhəmiyyətini açıqlamışdı. O deyirdi: ""Şah İsmayıl" operasının böyük əhəmiyyəti təkcə sənət əsəri olmaqla bitmir. Müslüm Maqomayev bu mövzuya, sadəcə olaraq, bəstəkar, incəsənət xadimi kimi deyil, Azərbaycan tarixini gözəl bilən bir insan kimi müraciət etmişdir. Onun bu mövzuya müraciət edərək belə gözəl opera yazmasının incəsənət üçün əhəmiyyəti böyükdür. Həmçinin böyük tarixi, siyasi əhəmiyyəti var".

Heydər Əliyev Sovet məkanında respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdə xalq təsərrüfatının bütün sahələrində olduğu kimi ədəbiyyat və incəsənət sahəsində də əbədiyaşar,

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdən Azərbaycan mədəniyyəti özünün intibah dövrünü yaşamağa başlayıb. Həmin illərdə respublikamızın paytaxtında, digər bölgələrində mədəniyyətimizin və incəsənətimizin tanınmış nümayəndələrinin xatirəsini əbədiləşdirmək naminə əzəmətli abidələr ucaldılmışdır. İmadəddin Nəsimi, Cəfər Cabbarlı, Səməd Vurğun, Mehdi Hüseynzadənin abidələri, Üzeyir Hacıbəyovun, Cəlil Məmmədquluzadənin, Cəfər Cabbarlının, Niyazinin, Bülbülün, Məmməd Səid Ordubadinin memorial ev-muzeyləri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Göstərilən memorial xatirə muzeylərinə hər il minlərlə tələbə, məktəbli, müxtəlif peşə sahibləri gəlir.

unudulmayan işlər görmüşdür. Bir sıra tanınmış sənət adamlarına, Süleyman Rəhimova, Süleyman Rüstəmə, Rəsul Rzaya, Qara Qarayevə, Mirzə İbrahimova, Fikrət Əmirova SSRİ-də ali mükafat olan "Sosialist Əməyi Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Azərbaycanda bu ali mükafata layiq olanların say çoxluğuna iradını bildirən, o zaman Sov.İKP MK-nın birinci katibi olmuş M.S.Qorbaçova Heydər Əliyevin tutarlı cavabı qədirbilən xalqımızın qəlbində uzun illər yaşayacaqdır.

Zəmanəmizin görkəmli dövlət xadimi kimi tanınan Heydər Əliyev mənalı ömrünü dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsinə, mədəniyyətimizin və incəsənətimizin çiçəklənməsinə həsr etmişdir. O, Azərbaycan teatrının qayğılarını daima nəzarətdə saxlamış, Milli Dram Teatrında "İblis", "Natəvan", "Mahnı dağlarda qaldı", "Xəyyam", "Şəhərin yay günləri", "Dəli yığıncağı", "Hökmdar və qızı" və başqa tamaşalara baxmış, həmin tamaşalara sənət bilicisi kimi qiymət vermişdir. Onun təqdimatı ilə Azərbaycan Milli Dram Teatrının artistləri Mehdi Məmmədov, İsmayıl Dağıstanlı, İsmayıl Osmanlı SSRİ Xalq Artisti adına layiq görülmüşlər. Sənət adamlarına qayğı ənənəsini İlham Əliyev bu gün ədalətlə davam etdirir. Fəxri adların, prezident təqaüdlərinin vaxtaşırı olaraq sənət adamlarına təqdimatı onların hədsiz sevincinə səbəb olur, sənətçilərimizi yeni uğurlara çağırır.

Heydər Əliyevin bir sıra sənət adamlarının cansağlığına qayğı göstərməsi həmişə minnətdarlıqla xatırlanır. İlyas Əfəndiyevin, Bəxtiyar Vahabzadənin, Məmməd Arazın, Fikrət Qocanın və b. müalicəsi üçün lazımi köməklik göstərmişdir.

Heydər Əliyev sənətkarlıq məsələlərinə dair çıxışlarında hələ gənclik illərində, onda teatra, musiqiyə, memarlığa böyük istək olduğunu söyləmişdir. Bu istəklə o memarlıq fakültəsində təhsil almışdır. Sənətşünaslıq doktoru, professor Nurəddin Həbibovun dediyi kimi tale elə gətirdi ki, onun parlaq memarlıq istedadı inşaat sahəsində deyil, Azərbaycanda milli dövlət quruculuğu sahəsində çiçəklənmişdir. O, xalqımızın tükənməz intellektual və mənəvi qüvvələri, səyləri, nəcib arzu və əməllərinin timsalı olan möhtəşəm imarətin, müstəqil milli dövlətimizin memarı, yaradıcısıdır.

Bakıda, respublikamızın şəhərlərində, kəndlərində Şəhidlər xiyabanlarının yaradılması, şəhidlərə abidələrin ucaldılması, burada vaxtaşırı abadlıq işlərinin davam etdirilməsi ənənəsi Heydər Əliyevin fəaliyyəti ilə bağlıdır. Biz onun respublikamızın bütün bölgələrində təşkil olunan rəssamlıq sərgilərində, sənət adamlarının yubileylərində, heykəllərinin açılışında sənətə və sənətkar əməyinə yüksək qiymət verdiyinin şahidi olmuşuq.

Heydər Əliyev gənc mütəxəssislərin, o cümlədən gənc rəssamların hazırlanması üçün SSRİ məkanında Moskvanın, Leninqradın rəssamlıq məktəblərinə istedadlı gənclərin göndərilməsini ənənəyə çevirmişdir. O, respublikamıza rəhbərlik etdiyi ilk illərdən şəhərlərimizin daha da gözəlləşməsi naminə heykəltəraşlığın inkişafında, xüsusilə onun monumental formasında əsaslı dönüş yaranmışdır. Bu gün Bakımızı, bir sıra şəhərlərimizi daha əzəmətli göstərən görkəmli dövlət xadimi Nəriman Nərimanovun, dünya şöhrətli İmadəddin Nəsiminin, həmişəyaşar Cəfər Cabbarlının heykəlləri Heydər Əliyev təşəbbüsünün nəticəsi kimi olduqca qiymətlidir.

Heydər Əliyev ikinci dəfə respublikamıza rəhbərliyə başladığı gündən ölkəmizdə təhsilin inkişafına, o cümlədən Azərbaycanda yeganə mədəniyyət və incəsənət işçiləri hazırlayan Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinə xüsusi diqqət yetirmişdir. O Azərbaycan mədəniyyətinin gələcəyi naminə universitetdə dərslərin hərtərəfli aparılmasına, tələbələrin yaradıcılıq imkanlarının formalaşmasına, hərtərəfli şəraitin yaranması üçün universitetimizə yeni bina vermişdir. Bu qayğı universitetimizin rektoru, professor Timurçin Əfəndiyevin təşəbbüskarlığını daha da artırmışdır. Hazırda universitetimizdə tələbələrin təlim-tərbiyəsi ilə 28 kafedrada 235 mütəxəssis məşğul olur ki, onlardan 160 nəfəri professor, dosent və baş müəllim, 35 nəfər Beynəlxalq sərgi və müsabiqə laureatları, xalq artistləri və rəssamları,

əməkdar incəsənət xadimləri və mədəniyyət işçiləridir. Respublikamızda ilk dəfə "Balet sənəti", "Kino rejissoru", "Kino operatorluq", "Xalçaçılıq", "Modalyer rəssam", "Aşıq sənəti", "Reklam işləri üzrə rəssam", "Teatr dekorativ sənəti üzrə rəssam", "Estrada rejissoru" və başqa ixtisaslar açılmışdır. Etiraf edirik ki, bütün bu uğurlar Heydər Əliyevin qayğısının nəticəsi kimi olduqca dəyərlidir.

O xalq böyükdür ki, cavanları yaşlılardan, yaşlıları cavanlardan öyrənirlər. Heydər Əliyev müdrik pedaqoq kimi gənclərə məsləhət bilirdi ki, "Siz hələ gəncsiniz. Qarşınızda böyük yaradıcılıq yolu vardır. İstərdim ki, sizdən əvvəlki sənətkarlar - Lütvəli Abdullayev kimi, Rəşid Behbudov kimi, Leyla Bədirbəyli kimi öz üzərinizdə çalışasınız. Mən onları çox yaxından tanıyıram, onlarla dost idim. Onlar öz üzərində necə çalışırdılar, necə işləyirdilər, necə yeni nailiyyət əldə edirdilər, mən bunu sizə də tövsiyə edirəm".

İstedad xalqın milli sərvətidir. Ona qayğı, onun pərvazlanması üçün şərait yaratmaq ulu öndərin fəaliyyətində gündəmdə duran məsələlərdən olmuşdur. O deyirdi: "İstedadı cəmiyyətdə, xalqa göstərmək lazımdır, ona istedadını inkişaf etdirmək üçün kömək etmək, istedada yol göstərmək lazımdır... istedadlar - uşaqlar, gənclər də bilsinlər ki, onların böyük qayğısını Azərbaycan prezidenti özü şəxsən çəkəcəkdir" Heydər Əliyev həmişə vədinə əməl etmişdir. O, 1996-cı ilin iyunun 22-də ölkəmizdə gənc istedadların "Qızıl kitabı", "Gənc istedadlar fondu", "Qızıl kitaba adı düşən gənc istedadlara xüsusi təqaüd verilməsi haqqında", "Azərbaycanda gənc istedadlara dövlət qayğısı" adlı fərmanı imzalamışdır. "Qızıl kitab"a adı düşmüş ilk istedad 15 yaşlı İncəsənət gimnaziyasının şagirdi Surxay Əskərov olmuşdur. O hazırda Ü.Hacıbəyov adına Musiqi Akademiyasında Azərbaycanın Xalq artisti, görkəmli sənətçimiz Fidan xanım Qasımovanın tələbəsidir.

Heydər Əliyevin uşaq və yeniyetmələrə, gənclərə böyük məhəbbət və qayğısını onun "Müstəqil Azərbaycanın gələcəyi gənclərindir", "Azərbaycan prezidentinin gənclərlə görüşü", Uşaqların Beynəlxalq Televiziya və Radio günü münasibətilə "Uşaqlar dünyanın sevincidir" devizi altında keçirilmiş şənlikdə dəfələrlə görmüşük. O, uşaq və yeniyetmələrin, gənclərin yüksək estetik zövqə malik olmalarını, milli-mənəvi dəyərlərimizə yiyələnmələrini, vətənpərvər olmalarını müstəqillik dövrünün ən zəruri məsələsi kimi qiymətləndirirdi. Ulu öndər gənclərə müraciətlə demişdi: "Gənclərimiz milli ruhda tərbiyə olunmalıdırlar, bizim milli-mənəvi dəyərlərimizin əsasında tərbiyələnməlidirlər. Gənclərimiz bizim tariximizi yaxşı bilməlidirlər, keçmişimizi yaxşı bilməlidirlər, dilimizi yaxşı bilməlidirlər, milli dəyərlərimizi yaxşı bilməlidirlər. Hər bir gəncimiz vətənpərvər olmalıdır. Vətənpərvərlik böyük məfhumdur. Bu sadəcə olaraq orduda xidmət etmək deyil. Vətənə sadiq olmaq, Vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq - budur vətənpərvərlik".

Azərbaycanda kino incəsənətini yaşatmaq, onun fəaliyyətində müstəqil respublikamızın bugünkü nailiyyətlərini görmək Heydər Əliyevin arzusu idi. "Kino bizim xalqımızın salnaməsidir. Azərbaycan kinosunda dəyərli əsərlər yaradılıb. Bunu heç cürə unutmaq olmaz. Kinomuzun tarixi və bu sahədə əldə etdiyimiz nailiyyətlər bizim milli sərvətimizdir" deyən ulu öndərin müstəqillik dövrünün çətinliklərinə baxmayaraq kinoya, kino işçilərinə qayğısı kino işçilərini yeni filmlər yaratmağa ruhlandırmışdır.

Heydər Əliyev milli mədəniyyətimizin və incəsənətimizin bəşəri nailiyyətləri ilə həmişə fəxr etmişdir. O, dəfələrlə Rəşid Behbudovun, Müslüm Maqomayevin, Fidan və Xuraman Qasımova bacılarının, Fərhad Bədəlbəylinin və b. sənətçilərin nailiyyətlərilə fəxr etdiyini söyləmişdir. Özünəməxsus estetik zövqü olan Heydər Əliyev Azərbaycanın milli mədəniyyətini, musiqisini çox sevirdi. Müslüm Maqomayevin ona ithaf etdiyi "Azərbaycan" mahnısı haqqında Heydər Əliyev böyük istəklə demişdi: "Mən bu mahnını çox sevirəm, o məni çox həyəcanlandırır, çünki mahnıda deyilir ki, "Azərbaycan həqiqətən həyatımın mənasıdır".

Mədəniyyətimizin və incəsənətimizin ölkəmizin hüdudlarından kənarda qazanılan nailiyyətlərinin təminatçısı olan Heydər Əliyev respublikamızda xoreoqrafiya sənətinin inkişafının, bu sahədə fəaliyyət göstərən insanların da təəssübkeşi idi. Azərbaycan Opera və Balet Teatrının balet truppasının, Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs kollektivi əməkdaşlarının əmək haqlarının yüksək dərəcədə artırılması bu təəssübkeşliyin nəticəsi olmuşdur.

Böyük kəşflər və mənəvi sərvətlər yaratmış xalq fəxr edə bilər, ona görə ki bu kəşflər, mənəvi sərvətlər bəşəri xarakter daşıyır, illər keçdikcə dünyəviləşir. Heydər Əliyev böyük kəşflər, mənəvi sərvətlər yaratmış Azərbaycan xalqının böyük oğlu olmuşdur. "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam" deyən Heydər Əliyevin şəxsiyyəti, mədəniyyət dünyası nəsillərə nümunədir.

Əlәkbər MƏMMƏDOV,
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin professoru